

Öppen tillgång till böcker

– Hur sammanfogar man ett fragmenterat landskap?

KB och öppen tillgång

- Regeringsuppdrag sedan 2017 att främja och samordna öppen tillgång till vetenskapliga publikationer
- Fem utredningar och 16 rekommendationer 2019
- Öppen tillgång i siffror
- Delrapport oktober 2021
- Rapport mars 2022
- Publicera – plattform för svenska öppet tillgängliga vetenskapliga tidskrifter
- Kartlägga öppna lärresurser och allmänhetens delaktighet i forskningen

Utredning 2019

- Avhandlingar nästan alltid ÖT
- Universitetsutgivning främjar och stödjer ÖT
- Flera kommersiella förlag ger möjlighet att publicera ÖT parallellt med tryckt bok
- Forskare publicerar både på nationell och internationell marknad
- Höga publiceringskostnader – behov av finansiering
- Komplext och mångfacetterat landskap – svårt att överblicka
- Infrastrukturella utmaningar kräver nationell samordning

Rekommendationer

- Lärosäten och forskningsfinansiärer inkluderar vetenskapliga böcker i sina riktlinjer för öppen tillgång till publikationer
- Lärosäten och finansiärer ger finansiellt stöd till publicering av vetenskapliga böcker med öppen tillgång
- Lärosäten och finansiärer ger fortsatt och utökat finansiellt stöd till befintliga och nya centrala infrastrukturella tjänster för öppen tillgång samt samordning av infrastruktur

Vad har hänt sedan dess?

- Policyer om ÖT
 - Lärosäten: policyer om böcker är inte framträdande (om det ens förekommer)
 - Forskningsfinansiärer:
 - VR: nej
 - Formas: nej
 - Forte: nej
 - RJ: nej
- Finansiellt stöd:
 - Forskningsfinansiärer: RJ
 - Lärosäten: ?
- Stöd till infrastrukturer:
 - Kriterium
- Öppen tillgång till böcker lyfts i Forskningspropositionen 2020

Photo by [Glenn Carstens-Peters](#) on [Unsplash](#)

Kriterium

- Samarbete mellan lärosäten och förlag
- KB, VR och RJ medlemmar i styrgruppen
- Sakkunniggranskning av monografier och antologier
- Samtliga böcker publiceras med öppen tillgång
- Boken ges ut av ett förlag, men publiceras ÖT på Kriteriums webb
- Indexeras i DOAB och OAPEN
- Knappt 40 titlar

Pressmeddelanden - prenumerera

Logga in

Kriterium - kvalitetsgranskning och publicering av vetenskapliga böcker Open Access

Kriterium är en plattform för granskning, publicering och spridning av högkvalitativa vetenskapliga böcker. Kriterium är ett nytt sätt att kvalitetsmärka vetenskapliga böcker med en certifiering som ska säkerställa och visa att en vetenskaplig bok genomgått en kontrollerad peer review-process. Kriterium-märkningen innebär också att boken ska finnas fritt digitalt tillgänglig, Open Access.

Alla böcker

Under beredskap och krig

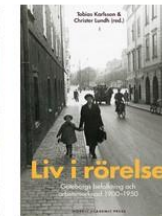
Craft Sciences

Humanister i offentligheten

Att göra klass

Liv i rörelse

Bakom stadens kulisser

Kalendarium

Visa fler aktiviteter

13
September

Kriteriums redaktionsråd 13 september

Bokförslag lämnas av utgivare/redaktör senast tisdagen den 6 september, en vecka innan redaktionsrådsmötet, till Kriterium:

14
June

Ny bok: Under beredskap och krig. Nation, kön, främlingskap och våld hos svenska kvinnliga 1940-talsförfattare av Kristin Järvtad

Beredskap och krig har hittills betraktats som manliga författares domän i svensk litteratur, särskilt vid tiden för andra

08
June

Ny bok: Craft Sciences av Tina Westerlund, Camilla Groth & Gunnar Almevik (red.)

Hantverksvetenskap är ett ungt och tvärvetenskapligt forskningsfält med hemvist i olika discipliner och akademiska

25
May

Ny bok: Humanister i offentligheten. Kunskapens aktörer och arenor under efterkrigstiden av Johan Östling, Anton Jansson & Ragni Svensson Stringberg

Boken utmanar berättelsen om hur humaniora marginaliserades i efterkrigstidens Sverige: i ingenjörernas, teknokraternas och

Ny bok: Att göra klass. Nedslag i svensk samtidsnosa av

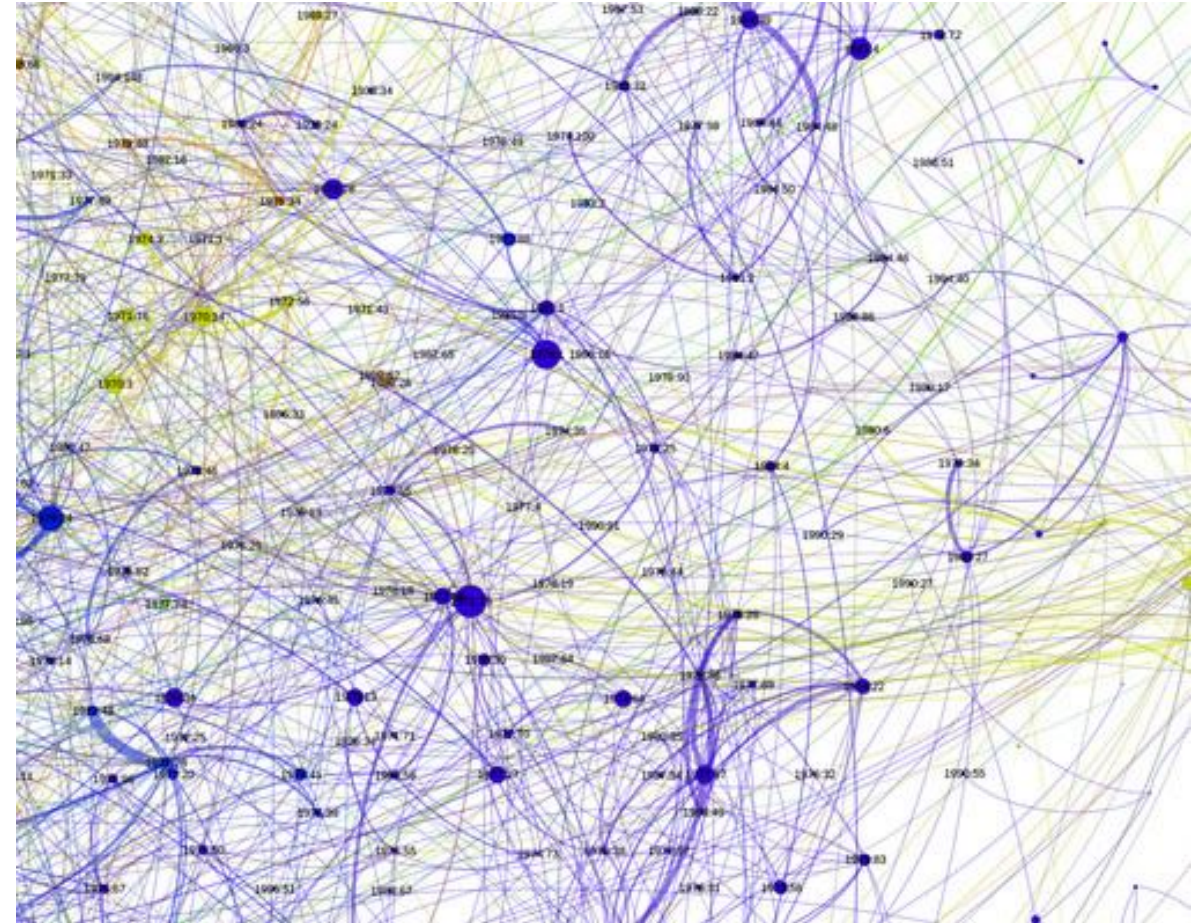
KB:s stöd

- DOAB
- OAPEN
- Knowledge Unlatched
- Open Book Publisher

Delredovisningen

- Stickprovsundersökning:
 - Data ur Swepub
 - Böcker och bokkapitel
 - Sakkunniggranskade och övrigt vetenskapligt
 - Utbildningsvetenskap och Språk- och litteratur
 - Böcker och kapitel ÖT i viss utsträckning
 - Omfattning ökat
 - I flertalet anges licens
 - Lärosätesutgivna: nästan alla ÖT

OAPEN

- OAPEN Library
- OA Books Toolkit
- DOAB
- Svenska organisationer som stödjer OAPEN:
 - Göteborgs universitet
 - Karolinska institutet
 - Linnéuniversitetet
 - Lunds universitet
 - Malmö universitet
 - Kungliga biblioteket
 - Stockholms universitet
 - Umeå universitet

Hur mycket publiceras i Sverige?

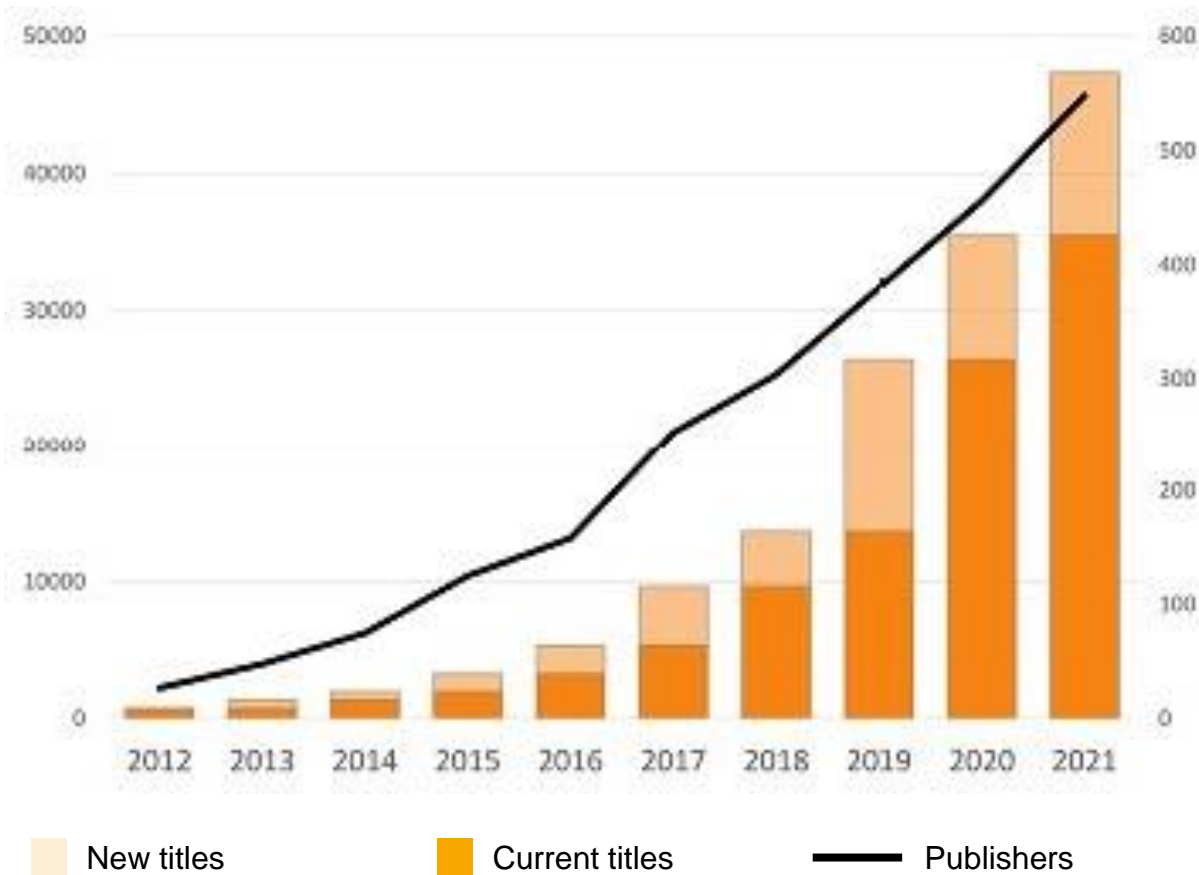
	2018	2019	2020	2021	2022
ÖT monografier	16%	18%	19%	18%	27%
ÖT antologier	24%	28%	29%	31%	35%

Baserat på data ur Swepub

Hur mycket publiceras internationellt?

DOAB

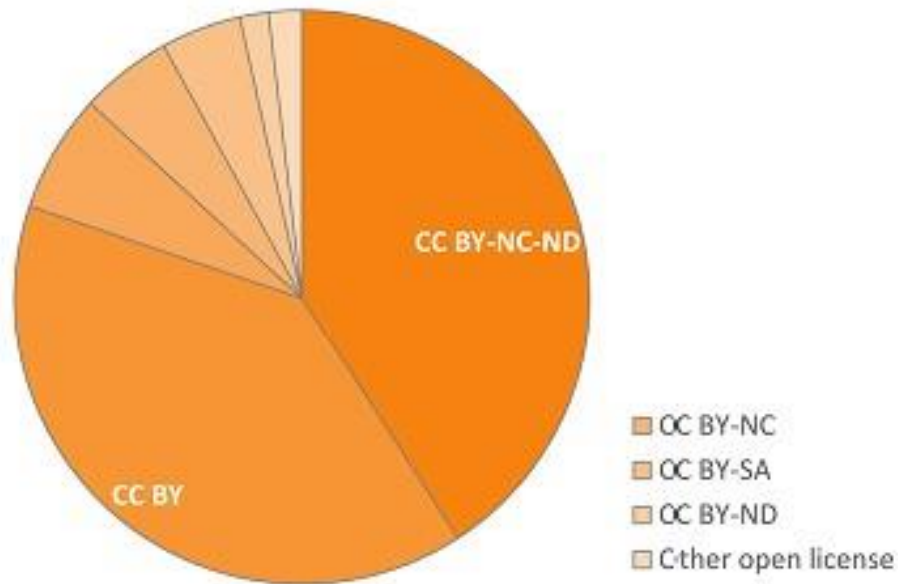
Collection growth and publishers

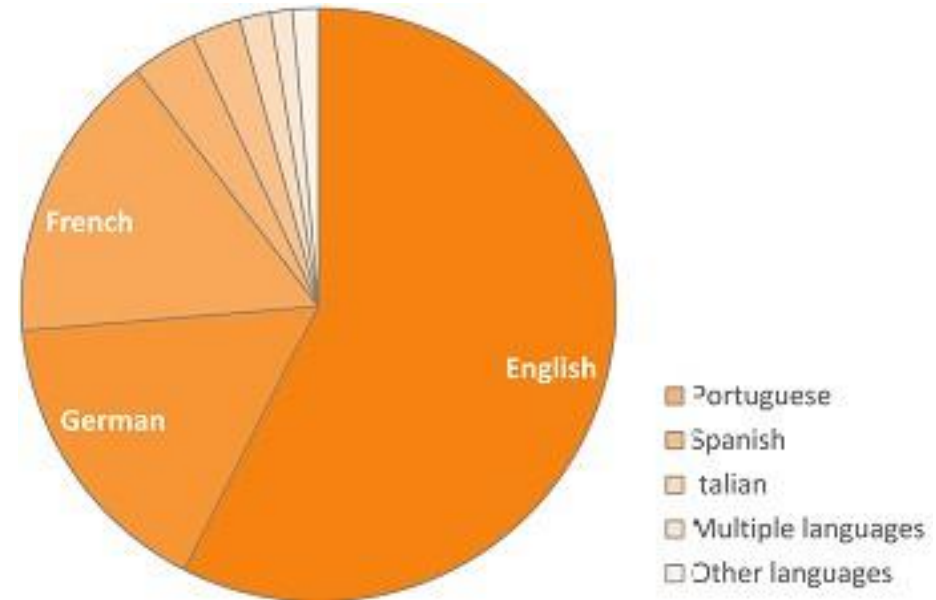
[OAPEN Foundation 2021 Stakeholder Report](#)

Licenser och språk

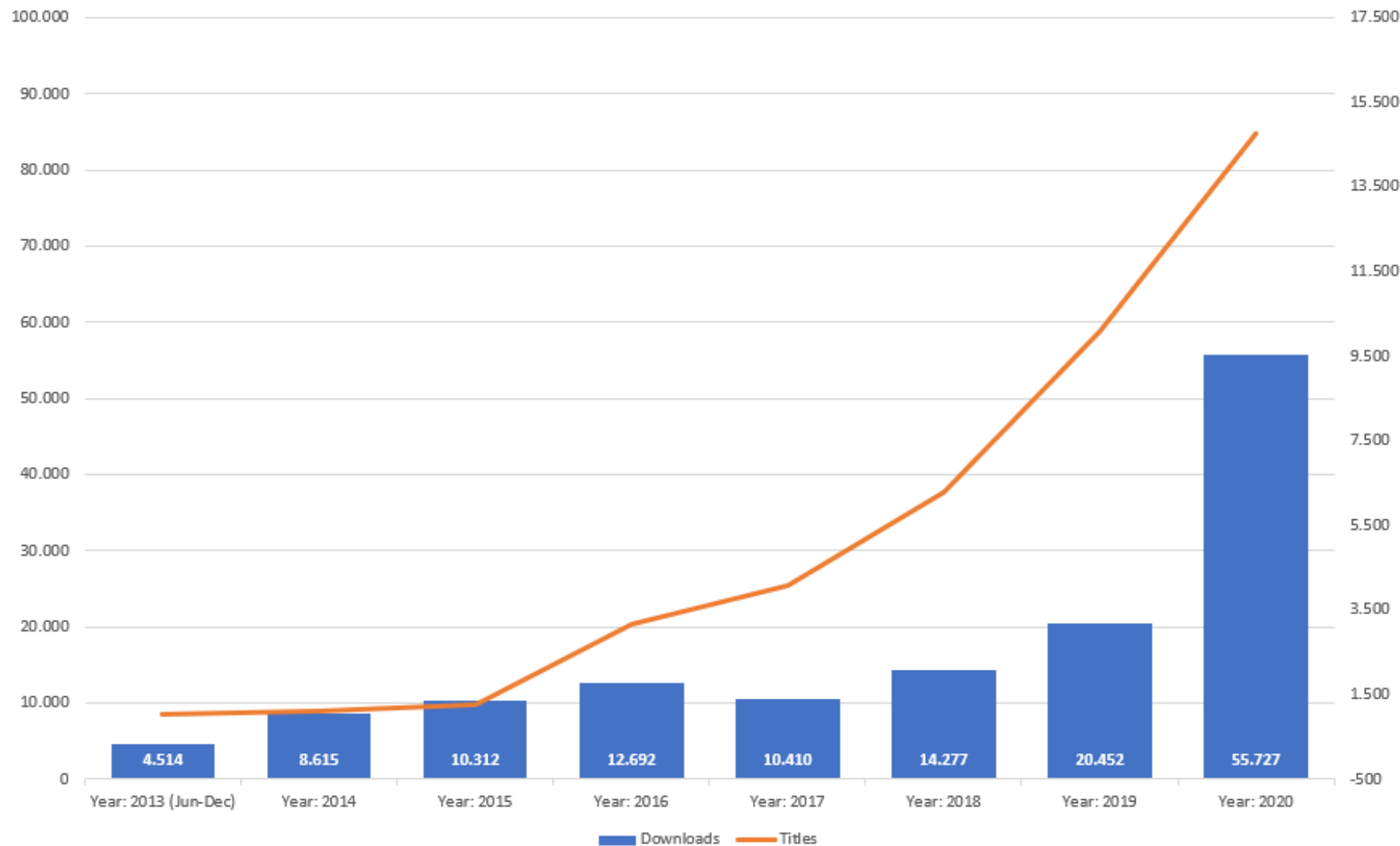
Licence distribution

Language distribution

Sweden – Usage of the OAPEN Library

OAPEN Library usage: Sweden all time (COUNTER-conformant)

136.999 total downloads

Significant growth in usage in 2020

Publiceringslandskap och infrastrukturer

copim

open
Open Access
Publishing in European Networks

 OpenEdition

Digital resources in the
humanities and social
sciences

OpenBook
Publishers

**OpenBook
Collective**

cOAlition S

- Svenska deltagande org: Forte, Formas, Vinnova
- Rekommendation:
 - Omedelbar ÖT, men om embargo; högst 12 månader
 - Deltagande finansiärer bör ekonomiskt stötta ÖT till böcker genom bidrag men också genom att stötta olika affärsmodeller genom särskilda satsningar
 - Författaren ska behålla upphovsrätt och publicera med en CC-licens
- Existerande policyer embargo 0-12 mån
- cOAlition S statement, 2/9 2021:
<https://www.coalition-s.org/coalition-s-statement-on-open-access-for-academic-books/>

Plan S

**Making full and
immediate
Open Access a
reality**

OPERAS OABN

- Special Interest Group inom OPERAS
- engaging with smaller university presses that are publishing OA books, and [exploring whether the OABN might be a useful forum](#) for them to meet and discuss the challenges and successes they are facing in their work;
- interested in finding out more about developments within the Open GLAM community and how these might affect OA books, for example in unlocking more openly licensed images for publication, but also in thinking through issues such as the ethics of openness and how to achieve public engagement through open access;
- continuing to publish new [Mythbusters videos](#);
- highlighting interesting initiatives to highlight in our [boOkmArks series of events](#);
- and we are keen to explore how the OABN might be more multilingual, and particularly how we might run bilingual events.

Nästa steg?

- Främja samverkan så att **utredningens rekommendationer** uppnås
- Utredda möjligheterna för bibliotek och lärosäten att kunna **stödja öppna infrastrukturer och initiativ** för öppen tillgång till publikationer
- Samtal om öppen tillgång till böcker på Forskartorget under **Bokmässan** med forskare och förlag
- Landskapet är fortfarande fragmenterat, men det pågår utveckling som behöver sammanfoga **lokala, nationella** och **internationella initiativ**

Photo by [IA SB](#) on [Unsplash](#)